

naslovna

opera
komorni i solo
simfonijski
festivali

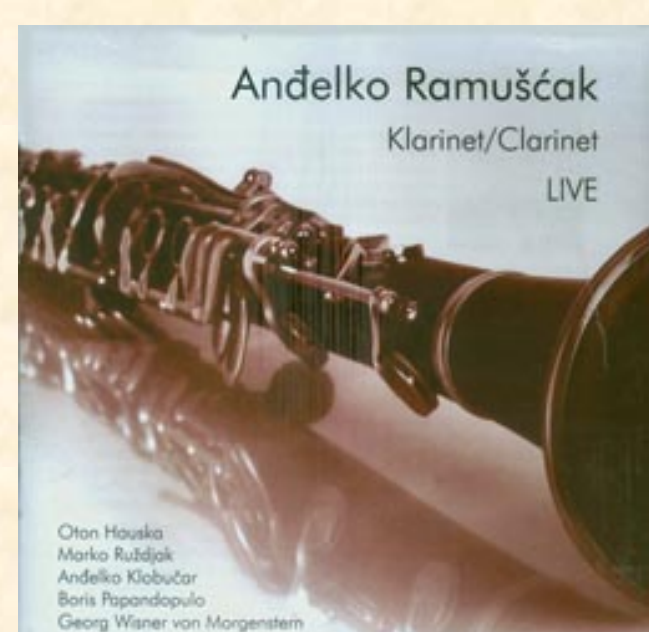
knjige

snimke
portreti
povijest
o nama

impresum
kontakt
potpora
kulisa.eu

INSPIRATIVAN ZAPIS

CD klasika: **Andelko Ramušćak, Klarinet/Clarinet Live, Aulos, Varaždin**

Krajem 2010. godine tvrtka Aulos iz Varaždina objavila je nosač zvuka s uglavnom arhivskim snimkama izvedbi koje je tijekom bogate izvođačke karijere ostvario klarinetist Andelko Ramušćak. Pod jednostavnim nazivom *Klarinet/Clarinet Live* okupljeno je devet skladbi različita opsega, od solističkog do komornog razkizivanja, te ostvarenja za klarinet solo uz orkestar, a nosač zvuka poklon je uglednom klarinetistu za sedamdeseti rođendan.

Piše:

**Zdenka
Weber**

Klarinetist Andelko Ramušćak (Križovljan kod Varaždina, 10. rujna 1940.) diplomirao je klarinet 1964. godine na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u razredu Josipa Pomykala. Želja za daljnjim usavršavanjem i stjecanjem stupnja magistra, što u ono vrijeme na zagrebačkoj visokoškolskoj glazbenoj ustanovi još nije bilo moguće, usmjerila ga je na studij na Akademiji za glasbo u Ljubljani, na kojoj je u razredu Mihe Gunzeka završio posljediplomski studij. Još kao student postao je 1963. godine član Zagrebačke filharmonije, a trideset godina kasnije, od 1993. do 2002. bio je i njezin direktor. Kako bi se i dodatno uključio u podršku Zagrebačkoj filharmoniji u našoj javnosti, Andelko Ramušćak utemeljio je 1994. godine Društvo prijatelja Zagrebačke filharmonije čiji je predsjednik još i danas, okupljajući vjerne poklonike orkestra koji je u koncertnoj sezoni 2010./2011. obilježio 140 godina postojanja.

U povjesnicu zagrebačkog glazbenog Andelko Ramušćak života upisao se na istaknuti način umjetnika trajno zainteresiranog za uzdizanje hrvatske glazbene kulture. Takvo polazište bilo je u osnovi utemeljenja Zagrebačkog puhačkog trija, u kojemu su uz njega nastupali oboist Ivan Kos (kasnije Branko Mihanović) i fagotist Zvonimir Stanislav, još davne 1969. godine, a jednako je tako iz želje da se mladim glazbenicima osigura stjecanje orkestralnoga iskustva, 1988. godine utemeljio Hrvatski komorni orkestar, čiji je predsjednik, a koji znatno obogaćuje zagrebačku komorno-orkestralnu scenu. Izrazito nemirna i inovativna duha, Andelko Ramušćak uvijek je animirao hrvatske skladatelje na pisanje novih djela, što je, pogotovo za puhački trio, rezultiralo nizom novih skladbi u inače ne suviše bogatom repertoaru za takav komorni sastav. Osim toga, traganje za starim, zaboravljenim i zanemarenim skladbama za klarinet bila je preokupacija instrumentalista iskreno zainteresiranog za uzdizanje klarineta kao solističkog glazbala.

U takvom kontekstu kompaktni disk, koja dokumentira Ramušćakovo solističko muziciranje u različitim razdobljima aktivnoga djelovanja, predstavlja ne samo dobrodošli rođendanski poklon nego i kulturološki doprinos kao potvrdu dugogodišnje karijere glazbenika. I na kraju, Andelko Ramušćak je od 1991. do 2001. godine bio predsjednik Hrvatskog društva glazbenih umjetnika, funkcija koja je pretpostavljala važnu društvenu djelatnost, pa će ostati zabilježeno da je mnogo učinio na području reguliranja zaštite izvođačkih prava.

Ramušćak je za svoj nosač zvuka iz stvaralaštva skladatelja rođenih u 20. stoljeću odabrao djela trojice hrvatskih akademika, redovnih članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Andelka Klobučara (1931), Marka Ruždjaka (1946) i Borisa Papandopula (1906-1991), svjedočeći na taj način afinitete prema najboljim ostvarenjima za njegov instrument nastalima u prošlom stoljeću. Na početku iz tišine izranja *Monolog* za klarinet solo, djelo koje je Andelko Klobučar, skladatelj, orguljaš i glazbeni pedagog, posvetio Andelku Ramušćaku. U poletu skladbe osluškujemo autora osebuje melodijske invencije, a u trominutnom trajanju slijeda tehničkih zahtjevnosti asocirani su ugođaji iskonskog nadahnuća ritmički pregnantnog karaktera, u kojima se obznanjuje Ramušćakova tehničko-izvođačka superiornost.

I sam klarinetist, znao je Marko Ruždjak, skladatelj školovan u razredu Mila Cipre na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, na kojoj je danas redovni profesor kompozicije, podariti stranice izrazit suvremenih zvučanja. Ravnotežu linearnoga protoka, koju otkriva skladba za klarinet solo *Yours Sincerely*, u osnovi je djela koje je autor opisao riječima: „Skladbu čini sve bogatije variranje temeljne silazne fraze od pet tonova u ambitustu povećane kvarte, variranje u sve širem ambitusu, da bi se pred kraj i jedno i drugo vratilo početnoj jednostavnosti. Granicu gustoće varijacija, a time i ekspresivnu dimenziju skladbe određuje fiziologija virke, da tako kažem: realna mogućnost instrumenta i ljudskog daha. U izravne antropološki uvjetovanoj izražajnosti za mene je poetičnost ove glazbe.“ Ruždjakove glazbene misli iznosi solist naglašavajući njihov instrumentalni kolorizam i skladno ravnomjerne vremenskog i melodijskog protoka, uvjeravajući slušatelja da tehničke bravure nisu same sebi svrhom, nego su u istinskom suglasju s idejom skladatelja. Doista, *tvoj odani* skladatelj u minijaturi za kojom klarinetisti vrlo često posežu.

Slijed hrvatskih skladatelja prekida *Quartetto (Quatuor brillant)* Karla Georga (Juraja Karla) Wisnera von Morgensterna (1783-1855). „Duša i vođa glazbenog pokreta u Zagrebu“ u prvoj polovici 19. stoljeća, kako ga je nazvao Antun Goglia, rođen u Aradu (danas u Rumunjskoj), a 1818. godine došao je u Hrvatsku kao tajnik i komorni glazbenik grofa Erdödyja. Prvo koralist Zagrebačke katedrale, prionuo je obrazovani glazbenik stvaranju uvjeta koji su na začetak budjenja hrvatske nacionalne kulture (suvremenik i podupiratelj Ilirskoga pokreta) i na početku stvaranja hrvatske glazbene kulture s oznakama profesionalnosti. Bio je 1827. godine jedan od utemeljitelja zagrebačkog *Musikvereina* (kasnije Hrvatski glazbeni zavod) i prvi dirigent njegova društvenog orkestra, te od 1829. do 1851. godine učitelj i direktor novoosnovane škole HGZ-a. Dovoljno je samo navesti da je osim drugih kasnije uglednih skladatelja Wisner von Morgenstern bio i učitelj Vatroslava Lisinskog, kojemu je 1845. instrumentirao operu *Ljubav i zloba*, prvo hrvatsko ostvarenje za glazbenu pozornicu. Osim toga, kao osvjedočeni simpatizer nastojanja Iliraca, priredio je Gajevu budnicu *Još Hrvatska ni propala* za zbor i orkestar. Plodan skladatelj i vrstan teoretičar ostavio je Wisner von Morgenstern djela koja tek zahvaljujući novijim istraživanjima dolaze na suvremene koncertne podije. Tako i *Kvartet za klarinet i gudački trio*, jednostavačna skladba sa značajki i nadahnuto ispisanim dionicom klarineta i harmonijski milozvučnim kretanjem u dionicama gudačkoga trija (kvartet je ovdje više oznaka da se radi o četiri glazbala, a nije riječ o višestavačnom obliku komorno-glazbenoga kvarteta). U izvedbi sudjeluju članovi Zagrebačkog kvarteta u starom sastavu, violinist Đorđe Trkulja, violist Ante Živković i violončelist Josip Stojanović, osiguravajući vrsnost izvedbene razine snimke.

Tijekom bogate kreativne prakse Boris Papandopulo okušao se u njegovu svim glazbenim oblicima, a osobito su važni njegovi priznatosi komornoj glazbi, djela koja je cijeli život pisao na poticaje glazbenika, uvijek oduševljenih njegovom neiscrpnom skladateljskom maštovitosti. *Kvintet za klarinet i gudački kvartet (Klarinetten Quintett)* datira iz 1940. godine, iz prvog, predratnog razdoblja u kojemu se Papandopulo silovitom snagom velike skladateljske nadarenosti iskazivao u djelima s izrazito virtuoznim postupcima u odnosu na odabrani instrumentarij. Nadahnut neoklasičnom pobudbinom razdoblja koja su mu prethodila, a nošen mladenačkim temperamentom kojemu nikada nije ponestajalo glazbenih ideja i melodijske nosivosti, skladao je Papandopulo četverostavačni, opsežni *Kvintet* s dramatskim nabojem i izrazitim osjećajem za skladno oblikovanje zanosno nadahnutoga materijala. Uim je značajkama hrvatskoj komorno-glazbenoj literaturi s klarinetom u istaknutoj ulozi podario jedno od najuspješnijih ostvarenja, koje u izvedbi Andelka Ramušćaka i Zagrebačkog kvarteta ostaje kao trajni zapis krajnjeg poštivanja skladateljeva zapisa, ali i svih onih elemenata izvođačkoga umijeća koji glazbu čine živom i uhu ugodnom umjetnošću.

Teme s varijacijama bile su omiljeni oblik u kojemu su skladatelji 19. stoljeća iskazivali svoju umješnost autorskoga rada te zadovoljavali potrebu za djelima razigrane, duhovite i u osnovi optimistične izražajnosti nerijetko salonske provenijencije. U tim ostvarenjima solističko glazbalo dolazi do punog očitovanja tehničke bravuroznosti i majstorstva. Takve su *Briljantne i omiljene varijacije* za klarinet i orkestar (*Variations brillantes et favorites*) Jurja Karla Wisnera von Morgensterna, jedno od njegovih najatraktivnijih djela, koje, od početnog uvoda, teme i šest varijacija, otkriva na način ornamentiranoga variranja početne zamisli skladateljevo vrsno poznavanje izvođačkih mogućnosti klarineta.

Romantičnu intoniranost glazbe nalazimo i u *Variacijama za klarinet i orkestar (Variationen für die Clarinette)* moravskog skladatelja Otona Hauske (Otto Hauska, Moravska, 1809-1868). Skladatelj koji se 1826. godine doselio u Karlovac, gdje je dobio mjesto učitelja i ravnatelja Glazbene škole te orguljaša župne crkve Presvetoga trojstva, bio je vrsno obrazovani glazbenik koji je poučavao pjevanje, flautu, klarinet, rog, violinu, violončelo i gitamelj, osnovalo i orkestar dječjački pjevački zbor, uspostavio amaterski vokalni sastav 1858. godine sudjelovao u osnivanju Prvog hrvatskog pjevačkog društva Zora. Doista, svojom je velikom obrazovanošću i talentom, ali i izuzetnom marljivošću, zadužio karlovačku sredinu krajnje značajnim doprinosima. Hauska se, poput Wisnera von Morgensterna, uključio u nastojanja Iliraca, što dokazuju i njegove *Varijacije* na davoriju *Nek se hrusti šaka mala* Ljudevita Gaja i Ljudevita Vukotinića, skladba koju je Andelko Ramušćak otkrio u Hauskinoj ostavštini u arhivu Hrvatskog glazbenog zavoda u Zagrebu. Utvrđeno je da je djelo bilo uspješno izvedeno 1839. godine na saboru u Požunu u interpretaciji klarinetista i hrvatskog izaslanika Dragutina pl. Klobučarića. Klavirski izvadak tiskan je u seriji *Iz glazbene baštine Karlovca* 1989. godine. U bravuri solo dionice klarineta ispujevano su, uz značajki instrumentirani orkestar, nadahnute varijacije koje otkrivaju skladatelja za njegovo vrijeme karakteristične pomalo salonske, u svakom slučaju romantične i melodijski raspjevane inspiracije.

Cjelina Ramušćakova nosača zvuka završava tako glazbom koja je, uz ostala Hauskina djela koja još valja istražiti i objaviti, nedvojbeno znatno obogaćivala karlovački glazbeni život u 19. stoljeću, time i cjelokupnu hrvatsku glazbenu kulturu razdoblja kojemu su strani glazbenici dali važne doprinose, napose u pogledu njezine profesionalizacije i obilate skladateljske produkcije. A to se onda odnosi i na značajne priloge instrumentalnog muziciranja u kojemu je klarinet, svojom pokretljivošću i pjevnošću ugodne boje i razvijenoga tehničkoga potencijala očito bio rado i često korišteno glazbalo. Izvedba Morgensternovih *Varijacija* snimljena je uz Zagrebačke simfoničare RTZ-a pod ravnanjem Igora Gjadrova. Isti orkestar, pod današnjim nazivom Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije s dirigentom Urošem Lajovicem osigurao je vrlo podatno muziciranje u Hauskinim *Variacijama*, u kojemu Andelko Ramušćak ostavlja inspirativan zapis, po čemu ta zanemarena glazba može potaknuti mlade klarinetiste da mu posvete pažnju. Urednik-producent CD-a, a je u Varaždinu osobito cijenjeni Vladimir Botal, koji potpisuje i za nakladnika Aulos, a za digitalni mastering zaslužan je Andrej Bregović.

© Zdenka Weber, *KLASIKA.hr*, 4. kolovoza 2011.

• naslovna • simfonijski • komorni • opera i opereta • festivali • intervjui • osvrti • postavite Klasiku među početne stranice • spremite Klasiku u favorite • pišite nam

find us on Facebook

traži